

prestolnici Veliki Preslavi samostalni patriarhat kot središče celi bolgarski cerkvi. Tako je postal nadškof bolgarski patriarh in Bolgarija se ni odtlej ozirala več niti na Carigrad niti na Rim. A ta trditve glede Rima ni resnična. Znano je, da je Simeon izprosil od papeža Formoza (891—896), s katerim je bil osebno znan — Formoz je bil namreč pred izvolitvijo za papeža rimski poslanec na bolgarskem dvoru — za se kraljevski naslov, za svojega nadškofa v Ohridi pa čast cerkvenega patriarha bolgarskega. Tudi so bili papeževi poslanci prisotni pri kronanju v Veliki Preslavi, kamor so prinesli krono od papeža. Je-li potem verjetno, da se Bolgarska od tega časa ni nič več ozirala na Rim, odkar je dobila svoj samostalni patriarhat? Gotovo je, da je Bolgarska ostala v zvezi z Rimom, dokler ni grški cesar Roman I. dovolil Bolgarom drugi patriarhat v Ohridi, popolnoma neodvisen od carigradskega. Da ostane bolgarska cerkev za vedno neodvisna od carigradske, je uvela slovansko bogoslužje po cellem patriarhatu. Simeonov sin Peter je iskal l. 967. iznovič zveze z Rimom, toda umrl je že sledečega leta, ko so ga Grki premagali v hudi vojski. S propadom bolgarske države je prenehala seveda tudi vsaka zveza z Rimom.

Na str. 61. pa trdi profesor Klaić o hrvaškem kralju Tomislavu, da se je naslanjal le na se in na svojo državo ter da ni hotel iskati krone niti pri rimskem papežu niti pri carju in patriarhu v Carigradu, marveč si je postavil kraljevsko krono sam na glavo. Nam se zdi pa mnogo verjetneje, da se je Tomislav proglasil za hrvaškega kralja z dovoljenjem papeževim, kakor so v tistih časih storili tudi mnogi drugi evropski vladarji. Kralj Tomislav je gotovo živel v prijateljstvu z rimskim papežem, ker drugače vendar ne

bi bili k njegovemu kronanju prišli posebni papeževi poslanci iz Rima, kar omenja T. Smičiklas v svoji „Hrvaški zgodovini“ (I. zv. stran 219.) in tudi sam Klaić v svoji veliki „Zgodovini hrvaškega naroda“. (I. zv. str. 76.) Nekateri zgodovinarji celo trdijo, da je dobil Tomislav kraljevsko krono ravno od rimskega papeža; tudi Smičiklas ni zanikal te trditve, ki

Ziljanka.

je bolj podobna resnici, nego nasprotno mnenje Vj. Klaića. *Iv Steklasa.*

Vladko Šaretić. Izvorna pripoviest iz zagrebačkoga života. Napisala Zagorka. — 80. Str. 143. Cena 1 K. — Med hrvaškimi pisatelji-

camii je brez dvojbe najbolj marljiva Marija Jurić (Zagorka), sotrudnica „Obzora“. Njeno „Roblje“ se je mnogo čitalo in je predstavljeno celo na poljsko, a lani so se prav uspešno igrali v zagrebškem gledališču trije njeni manji igrokazi. „Vladko Šaretić“ je njeno najnovejše delo, v katerem je opisala mladega uradnika, doktorja prava, ki ima mnogo čuvstva, a malo poštenja in značaja; njegova maksima je, da se vzpenja od lestvice do lestvice vedno višje in višje. Šaretić se zagleda v lepo, pošteno deklico, blagajničarko v prodajalnici, dasi je že napol zaročen s hčerko visokega uradnika, kateri mu bode pomagal k boljši bodočnosti. Ona ni poznala niti očeta niti matere in je imela o svetu trpke nazore; ni se brigala za ljudi in ni se sramovala poštenega dela. Šaretić pred njo zatajuje svojo pravo naravo, se dela poštenega in rodoljubnega, dokler naposled ne osvoji srca dobre deklice, kateri ugaja njegova navidezna odkritosrčnost. Vendar še za časa izpregleda, izve njegovo preteklost in sedanost in ga pahne od sebe; ali njeno srce je strto in osuli so se cvetovi njene prve ljubezni. Pisateljica teče pripovedovanje prav gladko; v svoji povesti je prav odkritosrčno odkrila marsikatero rano našega družabnega življenja. Ljudje, kakršen je Vladko Šaretić in njegov prijatelj Nácek, živé med nami, dasi je skoraj malo neverjetno, da bi Šaretić, kakor ga je ona v njegovem občevanju z Zdenko opisala, bil tako podel in neznačajen. Prović in Provićka sta simpatični osebi, in dobro bi bilo, da je med hrvaškim srednjim slojem več takih. Pisateljica je v svojo povest prav spretno vplela tudi zadnje zagrebške demonstracije in volilne borbe, vendar slučaj s pristavom Danovičem zveni prav neverjetno in bi ne bilo škoda, če bi ga ne bilo. Naj bi se rane, katere je pisateljica odkrila v hrvaškem političnem in družabnem življenju, skoraj zacelile! To je izvestno želela, in to želimo tudi mi.

J. Barlè.

IZ DRUGIH KNJIŽEVNOSTI.

Joseph Wilpert: *Die Malereien der Katakomben Roms*. 2 zvezka folio 41 × 30 cm (1. zvezek XIX in 596 strani, 54 slik; 2. zvezek 267 listov slik, med temi 133 v barvah). Herder v Freiburgu 1903. Cena 360 — 396 K. — To delo krščanskega arheologa msgr. Wilperta, najboljšega zdaj živečega poznavca katakomb, bo prišlo v tej sijajni izdaji, kakor je izšlo, le malokateremu naših čitateljev v roke; pa vendar, ali bolje, prav zato naznanjamo to knjigo. To

Wilpertovo delo je namreč doseglo občudovanje in soglasno priznanje vseh strokovnjakov. Saj je v resnici delo velike važnosti, da, epohalnega pomena v analih krščanske arheologije, in reči moramo, da je najlepše delo o katakombah, kar jih je doslej izšlo.

G. B. de Rossi, oče krščanske arheologije († 20. sept. 1894), je izdajal monumentalno delo „Roma sotterranea“. Izšle so tri knjige. Wilpertovo delo je zdaj nadaljevanje Rossijevega truda ter ga završuje kot IV. zvezek; zato je izšlo poleg nemškega izvirnika tudi v laškem jeziku. Wilpert je učenec de Rossijev. Ta je vzpodbudil Wilperta na delo. Zelo učene in kritične razprave, ki jih je izdal Wilpert že prej kot nekako pripravo za to veliko delo, kažejo, da je bil Wilpert najzmožnejši, da nadaljuje delo svojega slavnega učitelja in popiše slike, katerih se je mogel de Rossi le povrhom dotakniti. To nalogo je rešil gotovo v Rossijevem duhu; da, še več, Wilpert je močno povzdignil krščansko arheologijo.

Prelat Wilpert raziskuje kritično vse slike katakomb, ki so jih doslej odkrili; mnogo jih je Wilpert sam odkril. V tem se razlikuje od vseh drugih podobnih del, ki se bavijo ali s slikami ene same katakombe, ali pa s slikami ene vrste prizorov. Tu pa gledamo prvič pred seboj vso starokrščansko slikarsko umetnost, ki se nahaja v krščanski podzemeljski nekropoli v Rimu.

Wilpertovo delo je sad 15 letnega truda. V uvodu pripoveduje, koliko truda ga je stalo, da je zbral vse gradivo, zlasti za slike. Izvršene so po mnogih silno natančnih fotografijah avtorja. Vse delo, tudi akvareliiranje fotografij, se je moralo izvršiti v katakombah, da so dosegli popolno istinitost v risbi in barvi. In uspeh? Slike so tako dovršene, tudi one v barvah, da lahko rečemo: Kaj boljšega ni mogla ustvariti moderna tehnika barvotiska. Kdor je videl le nekoliko slik v katakombah in jih zdaj primerja s temi reprodukcijami, bo videl, kako naravne so, občudoval bo skrb in vztrajnost Wilpertovo in natančnost v tehnični izvršitvi, katero je skozinsko nadzoroval Wilpert sam. Stroški so morali biti velikanski. Pa trud je zdaj poplačan. Krščanska veda ima učeno kritično delo, s katerim se sme ponašati. Veleobsežen substrat je, trdna in zanesljiva podlaga, na kateri bo mogoče dalje raziskavati.

Tekst je razdeljen na dva dela. V prvem delu so ona raziskavanja, ki so potrebna za splošno znanje o slikah v katakombah. Najprej je opisana tehnika slik s podatki o slikarjih (1. poglavje). Na drugem mestu raziskuje razmerje krščanske umetnosti do poganske, raz-